

پژوهشکده شورای نگهبان

اصول قانون اساسی

دربرتونظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل نود و هفتم

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۴۲

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۷/۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل نود و هفتم

تدوین:

محمد فتحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۴۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۷/۲۲

فهرست مطالب

- ۲ اصل نود و هفتم
- ۲ ۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی
- ۲ ۱-۱. طرح آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی
- ۳ ۲-۱. طرح تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور
- ۳ ۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران
- ۳ ۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان
- ۳ ۱-۳. مفهوم فوری بودن لوایح و طرح‌ها
- ۵ ۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی
- ۵ ۵- تذکرهای ارشادی و قانونی شورای نگهبان

اصل نود و هفتم

اعضای شورای نگهبان به منظور تسریع در کار می‌توانند هنگام مذاکره درباره لایحه یا طرح قانونی در مجلس حاضر شوند و مذاکرات را استماع کنند. اما وقتی طرح یا لایحه‌ای فوری در دستور کار مجلس قرار گیرد، اعضای شورای نگهبان باید در مجلس حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمایند.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱- نظر شماره ۷۸/۲۱/۴۵۵۱ مورخ ۱۳۷۸/۲/۸ شورای نگهبان در خصوص طرح آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۷۸/۱/۱۸ مجلس شورای اسلامی
 ۱-۱-۱- در ماده (۶۵) اطلاق فوریت مذکور در این ماده چون شامل یک‌فوریتی و دو فوریتی به معنایی که در مواد (۱۵۹) و (۱۶۰) و (۱۶۵) آیین‌نامه^(۱) آمده نیز می‌شود،

۱. ماده ۱۵۹- وقتی که فوریت طرح یا لایحه‌ای تقاضا می‌شود، پس از توضیح پیشنهادکننده یا یکی از پیشنهادکنندگان و اظهارات مخالف و موافق، نسبت به فوریت، رأی گرفته می‌شود. در صورتی که تقاضای فوریت ضمن طرح یا لایحه مطرح نشده باشد، پانزده نفر از نمایندگان نیز می‌توانند کتباً تقاضای فوریت آن طرح یا لایحه را بنمایند. تصویب فوریت طرح‌ها و لوایح با توجه به درجه فوریت به ترتیب ذیل می‌باشد:

- ۱- یک‌فوریت؛ با صحبت یک مخالف و یک موافق و با رأی اکثریت مطلق حاضران.
 - ۲- دو و سه‌فوریت؛ با صحبت دو مخالف و دو موافق و با رأی اکثریت دوسوم حاضران.
 - تبصره- هیئت رئیسه موظف است طرح‌ها و لوایح دارای فوریت را حداقل یک ساعت قبل از طرح فوریت آنها در جلسه علنی تکثیر و در اختیار نمایندگان قرار دهد.
 - ماده ۱۶۰- اصل بر عادی بودن رسیدگی طرح‌ها و لوایح است. بنابراین فوریت آنها باید مبین ضرورت و یا حالت استثنایی و مستند به دلایل ذیل باشد:
 - ۱- یک‌فوریت؛ نیاز فوری جامعه و اولویت طرح و یا لایحه مورد نظر نسبت به سایر موارد مطروحه.
 - ۲- دو فوریت؛ ضرورت جلوگیری از وقوع خسارت احتمالی و فوت فرصت.
 - ۳- سه‌فوریت؛ حالت کاملاً اضطراری و حیاتی و برای مقابله سریع با خسارت حتمی.
- ماده ۱۶۱- ...

ماده ۱۶۵- در مورد طرح‌ها و لوایح دو فوریتی، پس از تصویب فوریت؛

- ۱- حداکثر ظرف مدت شش ساعت چاپ و توزیع می‌شوند.
- ۲- حداکثر چهل و هشت ساعت پس از چاپ و توزیع در دستور کار جلسه مجلس قرار می‌گیرند.
- ۳- پیشنهادهای نمایندگان حداکثر بیست و چهار ساعت پس از چاپ و توزیع به هیئت رئیسه تسلیم می‌شود.
- ۴- پیشنهادهای نمایندگان چاپ و حداقل دو ساعت قبل از شروع مذاکرات در اختیار نمایندگان قرار می‌گیرد.

با توجه به تفسیر شماره ۱۲۵۸ مورخ ۶۸/۸/۱۸ شورای نگهبان^(۱) از مفهوم فوریت مذکور در اصل ۹۷ قانون اساسی، الزام شورای نگهبان به حضور در مجلس در غیر موارد سه فوریت خلاف این اصل می‌باشد.^(۲)

۲-۱. نظر شماره ۸۹/۳۰/۳۸۱۹۹ مورخ ۱۳۸۹/۲/۱۵ شورای نگهبان در خصوص طرح تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی

۱-۲-۱- بند (د) ماده (۸)،^(۳) مغایر اصول ۹۱ تا ۹۸ قانون اساسی شناخته شد.

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۳-۱. نظریه تفسیری شماره ۱۲۵۸ مورخ ۱۳۶۸/۸/۱۵ شورای نگهبان نسبت به مفهوم فوری بودن لوایح و طرح‌ها

شماره: ۱۲۵۸

تاریخ: ۱۳۶۸/۸/۱۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

به پیوست نظر تفسیری شورای نگهبان در خصوص اصل نود و هفتم قانون اساسی در رابطه با مفهوم فوری بودن لوایح و طرح‌ها ارسال می‌گردد. عنایت می‌فرمایید که با توجه به تفسیر مزبور، طرح‌ها و لوایح یک‌فوریتی که صرفاً رسیدگی

۱. برای آگاهی از مفاد این نظریه تفسیری و مستندات آن، بنگرید به شماره ۳-۱، ذیل همین اصل (= اصل نود و هفتم)

۲. ماده ۶۵- اعضای شورای نگهبان طبق اصل نود و هفتم (۹۷) قانون اساسی می‌توانند در کلیه جلسات مجلس شرکت کنند، ولی هنگامی که طرح یا لایحه‌ای با قید فوریت در دستور کار مجلس قرار بگیرد قبلاً از طرف رئیس مجلس مراتب به اطلاع شورای مذکور خواهد رسید. شورای نگهبان باید در این جلسات حضور یابد و نظر خود را حداکثر تا بیست و چهار ساعت اظهار نماید.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۸/۴/۱۳ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:
ماده (۶۵) حذف گردید.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل نود و یکم، شماره ۱-۷-۱.

خارج از نوبت و یک‌شوری بودن را طبق تعریف ماده (۱۱۶) و (۱۱۹) آیین‌نامه داخلی مجلس^(۱) اقتضا دارد، از شمول فوری بودن مذکور در اصل ۹۷ خارج است. بنابراین پیشنهاد می‌شود ماده (۸۶) آیین‌نامه داخلی مجلس^(۲) اصلاح یا به عدم شمول حکم آن نسبت به لوایح و طرح‌های یک‌فوریتی تفسیر گردد.

تفسیر اصل نود و هفتم قانون اساسی:

۱. مواد (۱۱۶) و (۱۱۹) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۳/۲۳: «ماده ۱۱۶- لوایح و طرح‌های یک‌فوریتی آن است که پس از تصویب فوریت به کمیسیون ارجاع می‌شود تا خارج از نوبت مورد بررسی قرار گیرد. و لوایح و طرح‌های دو‌فوریتی آن است که پس از تصویب دو فوریت بلافاصله به طبع و توزیع آن اقدام و (۲۴) ساعت پس از توزیع در مجلس مطرح می‌شود. لایحه و طرح سه‌فوریتی آن است که وقتی که سه فوریت طرح یا لایحه به تصویب مجلس رسید در همان جلسه وارد دستور می‌گردد. در موقعی که فوریت طرح یا لایحه تقاضا می‌شود باید در همان جلسه در باب لزوم و عدم لزوم فوریت پس از توضیح پیشنهادکننده یا یکی از پیشنهادکنندگان و اظهارات یک مخالف و یک موافق (هر یک در حدود (۵) دقیقه) رأی گرفته شود. اگر تقاضای یک یا دو فوریت ضمن لایحه و یا طرحی که در مجلس مطرح است نشده باشد (۱۵) نفر از نمایندگان نیز می‌توانند کتباً تقاضای یک‌فوریت و یا دو‌فوریت آن لایحه یا طرح را بنمایند که در این صورت بدون مباحثه در اصل مطلب، در باب فوریت اخذ رأی به عمل می‌آید. تقاضای دو‌فوریتی و سه‌فوریتی بودن طبق ماده (۷۰) در حکم تقاضای تغییر دستور است.

تبصره ۱- در تصویب سه‌فوریت بعد از صحبت دو مخالف و دو موافق، موافقت دوسوم آراء حاضران لازم است و فقط در موارد اضطراری می‌شود تقاضای سه‌فوریت نمود.

تبصره ۲- در صورتی که تقاضای سه‌فوریت یا دو‌فوریت لایحه یا طرح تصویب نشود ممکن است در همان جلسه مطابق آیین‌نامه تقاضای فوریت‌های دیگر به عمل آید و در صورت عدم تصویب اصل فوریت به صورت عادی عمل می‌شود.

ماده ۱۱۹- لوایح و طرح‌های یک‌فوریتی، یک‌شوری است و پس از وصول گزارش کمیسیون خارج از نوبت در دستور کار مجلس قرار می‌گیرد و یک نوبت درباره آن شور به عمل می‌آید، بدین ترتیب که بدو در اصل آن و پس از آن در باب ماده واحده یا مواد مذاکره و اخذ رأی به عمل می‌آید.

هرگاه ورود در شور ماده واحده یا مواد تصویب نشد، آن طرح یا لایحه رد شده محسوب خواهد شد.»

۲. ماده (۸۶) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۳/۲۳: «ماده ۸۶- اعضای شورای نگهبان طبق اصل نود و هفتم قانون اساسی می‌توانند در کلیه جلسات مجلس شرکت کنند ولی هنگامی که طرح یا لایحه‌ای با قید فوریت در دستور کار مجلس قرار بگیرد قبلاً از طرف رئیس مجلس مراتب به اطلاع شورای مذکور خواهد رسید. شورای نگهبان باید در این جلسات حضور داشته و نظر خود را حتی‌المقدور بلافاصله پس از رأی مجلس و در غیر این صورت حداکثر تا (۲۴) ساعت اظهار نمایند.»

«مقصود از طرح یا لایحه فوری مذکور در اصل نود و هفتم قانون اساسی، طرح یا لایحه‌ای است که تأخیر در رسیدگی به آن مستلزم وقوع خسارت یا فوت فرصت باشد و لوایح و طرح‌هایی را که رسیدگی به آن در این حد از لزوم سرعت نیست شامل نمی‌شود.»

تفسیر فوق در جلسه مورخ ۱۳۶۸/۸/۱۴ شورای نگهبان با اکثریت (۱۱) رأی به عمل آمد.

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

حسین مهرپور

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که با کمال وقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود را اِلا و تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطرو و قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir